

Fra en Finnefjord

Artikkelforfatter Axel Hagemann. Innsendt av Irgen Kristiansen

Artikkelen sto i Morgenbladets ekstranummer 24. desember 1899.

”Langt op imod Nord og helt op mod Finnmarkens grenser skjærer der seg en lang fjord inn i landet. Midnatsolen luer paa sneklædte fjelde, men paa den spilder den sin varme. Stærke og strenge laaner de fjorden sin vildhet og ryster skredene af sine sider saa smaa finnerne kryber inn i sine gammer, tror verdens ende er nær og paakalder himmelens herre, som de før paakaldte Simalango, finnegubben med de tunge næver, med det stærke sind.

Men langt inne, der klemmer lave næs, dekkede af krypende birk, hvori stormen rusker som en jættes manke. Fjorden ind i stride strømme, med skavl og sprut, indtil den endelig gaar som et forsoningens træk over landet, der i furukransede lier og lave moer nærmer seg havet, som sagtelig strækker seg til hvile, rullende tang og røde muslinger over den fine skjelsand helt op mod den grønne lyngmark med den duftende Linea.

Der springer tjeld i fjæren, maaken hækker paa holmer og skjær, og ærfuglen leger med sine unger medens gjøken galer i birk, og hakkespetten hamrer i stub og læg. Bjælleklang lyder i skog og li, røg stiger op fra torvdækkede hytter, og mennesket, det lever ogsaa her, med sine sorger og med sine glæder. Hvilken underlig samling af mennesker som her,

fjernt fra verden, har levet sitt liv eller som her, after mange lykkens omskiftelser, har funnet den havn, som kun døden skal løse dem ut af! Her kommer ingen lensmann, her kommer ingen prest! Kun den slemme skogfut (sannsynligvis forfatteren av denne artikkelen) bringer ufred og kvalm, for saa vidt som han i stillings medfør søger at rive dem ud af den lykkelige vildfarelse, at skogen, det er noget som Vorherre har skabt fælles for alle, for nordmann som for finn og for kvæn, det gjælder blot at forsyne seg deraf med alt hvad man trænger.

Der bor i Brændbugt den gamle Jens Olsen, der i yngre dage har tjent som soldat paa Vardøhus. Født kvæn er han, og her er han havnet efterat han i mange aar har pløyet sjøen og set fremmede lande. Hans søn Jens er læstadianer og lægpredikant, men derfor generer han seg ikke for at leve sammen med en anden mands hustru med hvem han nu har en hel børneflokk, ikke mindre enn fem stykker. To ganger har hun været paa straf, men det nytter ikke. ”Jeg elsker Jens” siger Tomine. ”Kun døden skal skille os!” Nu, det faar tale til hendes undskyldning, at manden har solgt hende til Jens for en gammel klokke. Det var intet lovlig ækteskap, mente han, det var skriveren og ikke præsten som hadde viet dem.

Der bor Mikkel Trast med sin hustru. Dagen lang drikker de kaffe og røger snadde, personifiserende ladhed og dovenskab i høieste potens. Der bor gamle

Johan Kolari, som er kommet i Amerika. Den syvende, Ester, siden udfor et fjeldog slog seg man etter den tid mente at ha folk, men det forhindret ikke kom til Elverum for at uddannet mann for skytterlaget. Siden med grønne snorer og har et seg. Hjemme spiller han fiolin de siste aar er han blevet post ugen, om saa været er aldrig kjækt helt ud til Strømsnes, om han hele fem kroner.

Der bor den eldgamle Bede skindfelder og skal have per mand blev i sin tid, dete vil kealder siden, henrettet for Der bor gamle Carl Isaksen, løierlige sigøinerfjes. Han ha der fungerer som husholder og klæder ham. Han har rikt hest og ko og mange sauer, husholderske for, men enda med hende.

Der bor min gamle ven Per med det listige opsyn og m har han skutt mange, og en maa han ut om vaaren og s var det, som fik lokket meg hule, forarbeidet af mennes og underlige ting i. Alt efter

iansen

sitt liv eller som her, after
r, har funnet den havn,
em ut af! Her kommer
ter ingen prest! Kun den
gvis forfatteren av denne
g kvalm, for saa vidt som
at rive dem ud af den
gen, det er noget som
or alle, for nordmann som
elder blot at forsyne seg
nger.

gamle Jens Olsen, der i
ldat paa Vardøhus. Født
havnet efterat han i
og set fremmede lande.
r og lægpredikant, men
for at leve sammen med
d hvem han nu har en hel
n fem stykker. To ganger
n det nytter ikke. "Jeg
kun døden skal skille os!"
ndskyldning, at manden
en gammel klokke. Det var
han, det var skriveren og
t dem.

n hustru. Dagen lang
adde, personifiserende
ste potens. Der bor gamle

Johan Kolari, som er kommet hit fra Finland. Hans
hustru Margit er finn, liten og svart med en tunge saa
rap og saa skarp som en rake-kniv. Seks sønner har de
i Amerika. Den syvende, Esten, ramlede for en del aar
siden udfor et fjeldog slog seg sønder og sammen, saa
man etter den tid mente at han ikke var som andre
folk, men det forhindret ikke at han med stipendium
kom til Elverum for at uddanne seg som befalings-
mann for skytterlaget. Siden optræder han i uniform
med grønne snorer og har et vist militært sving over
seg. Hjemme spiller han fiolin og drikker kaffe, men i
de siste aar er han blevet postfører og seiler engang i
ugen, om saa været er aldrig saa haardt, i selvlavede
kjækt helt ud til Strømsnes, og for en saadan tur har
han hele fem kroner.

Der bor den eldgamle Bede-Marit, der gaar om og syr
skindfelder og skal have penge i banken. Hendes
mand blev i sin tid, dete vil sige for over en mennes-
kealder siden, henrettet for mord i Kautokeino.
Der bor gamle Carl Isaksen, fuldblods kvæn, med det
løierlige sigøinerfjes. Han har fundet en gammel pige,
der fungerer som husholderske, som som baade føder
og klæder ham. Han har riktig kommet seg til, har
hest og ko og mange sauer, og alt kan han takke sin
husholderske for, men enda saa vil han ikke gifte seg
med hende.

Der bor min gamle ven Per Tangneslandet, finnen
med det listige opsyn og med jægerblod i livet. Bjørn
har han skutt mange, og ennu, som gammel han er,
maa han ut om vaaren og skyde spildtiur fra top. Ham
var det, som fik lokket meg høit til fjelds. Der var en
hule, forarbeidet af mennesker, med gamle redskaper
og underlige ting i. Alt eftersom vi gikk, blev det ikke

saa sikkert, om hulen nettop var dannet av menneske-
hænder, og redskaperne blev enklere og enklere,
indtil de, da vi omsider mødige og trætte og gjennom-
bløde af regnet, der faldt i stride strømmer, naaede
fjelleets top, presenterede seg som et par simple
birkestænger eller haandspaker, slængte hen i en
almindelig bjergkløft.

Der bor manden i Lillestrømmen, hos hvem jeg
engang kjøbte en kanon. Den skrev seg fra den tid, da
brændevin destilleredes i gaardene og russen laa der
sommeren lang og kjøpte sild i strømmen. Kom
bjørnen i marken, saa bar man kanonen dit, fylgte den
med krudt og dundrede løs, saa skremte man væk alle
de bjørne som fandtes i 10 miles avstand. Den kano-
nen holdt forresten paa at blive meg dyr nog. Da jeg
kjørte over Alteidet med byttet, knak ørelen i kjerren,
og kanonen og jeg trillede til hver vor kant, heldigvis
uden varige men for nogen af os.

Der bor Thomas i Løkvik, gammel og døv, men
tidligere et æret medlem af herredsstyret, saa meget
finn som han er, og i besiddelse af en underlig gam-
mel messingbøsse, som jeg længe har lurte paa.

Der bor Jeremias Johannesen og Henrik Henriksen,
velstaaende finner i Nemenaiko, læstadianere og
meget andet.

Der bor Aadsel, eller som hun kalles Karfolksaadsel, i
sin gamle ude paa Neset. Hun ror fiske og driver sin
baad saa godt som nogen, og hun tygger fin tobakk
omkap med hvilkensomhelst mandfolk. Hun er ikke
at spøge med den gamle drage. Jeg glemmer ikke saa
let, hvorledes hun læste op for mig engang som jeg i

en snarvending hadde laantaget hendes øsekar. Det var ikke bare velsignelser. Siden blev vi imidlertid gode venner, efterat jeg hadde hjulpet hende af med en slem tand. Det var forresten ikke det letteste arbeide. Først forsøgtes med et snøre, men det gikk ikke. Hun hylte kun verre end før, saa maatte der tang til og da for tanden ud, til stor glæde for oss begge. Der inde i Sørfjorden boede Efraim Warth med sin kone, som begge fandt sin grav i Sørfjordens vaate bølger. Ja dyp og kold er Sørfjorden, som den mellom mørke skogklædte fjelde fra inderste fjordbunn stikker endnu en mil ind i landet.

Der længst inde ligger der en rydningsplads midt i skogen. Vakkert og lunt er der om sommeren, thi der kan solen stege, saa duften af birk og furu virker næsten berusende paa den, der kommer ind fra havet med lungerne fulde av dets saltkrydrede tangluktt.

Min første (og beste) appelsin

Fortalt av Petter Pedersen, Manndalen til Nils-Ole Dalvik

Jeg husker godt da jeg spiste min første appelsin, jeg var vel 4-5 år gammel da (1937-38).

En gang tok vår onkel (lærer Nordnes) med seg meg og tre av mine søsken, Kåre, Olaug og Eva, på rotur fra Jettan på Nordnes over til Lyngseidet for å se på en stor turistbåt. Det var en større båt med to store skorsteiner, og vi rodde rundt den et par ganger. I et lite rundt vindu i båten så vi at en dame som vinket på oss, og onkel rodde helt inntil båtvinduet. Hun gjorde tegn til at vi skulle vente ved trappa som kom

Bækken hopper over stakk og sten, den længter ned mod de gule enge, som den omslynger ilange bukter. Skogens røde og hvide blomster fants intetsteds saa store og vakre som der, intetsteds henger bæret saa rødt, og intetsteds galer vel gjøken saa muntert.

Det samme syntes gamle Warthen da han for over en menneskealder siden tømrede sin fattige koje. Ikke var han fostret her i landet. I Finlands bygder, der havde hans vugge laaet, og herfra hentede han ogsaa sin hustru. Nøisomme og strævsomme levede de her sit liv, men Sørfjorden den er lumsk og isen falsk; thi strømmen tærer og stormen bryder, saa paa en time eller to er her aaben sjø, her hvor isen laa blank fra fjeld til fjeld. Og gamle Warthen han kom med sin hustru fra Nemenaike-marten, det lakkede mot jul, og nordlyset flammede over hav og fjeld. Sørfjorden tok dem, og den gjemmer dem endnu i sine dybe, sine kolde bølger.

ned båtsiden. Etter en liten stund kom hun, en gråhåret dame ned trappa, og i handa hadde hun med seg en bolle med fine blomster på. I bollen var det fire appelsiner som hun rakte til oss.

Det var første gang jeg så en appelsin, og den smakte veldig godt. Har ikke siden smakt en så god appelsin. Prøver nå den dag i dag å kjøpe californiske appelsiner når de får dem i butikkene, men jeg synes dem er surere nå enn den aller første appelsinen jeg smakte.

Min bestefar Knut I den 29. oktober i 1. Nikoline Oldine Ni Sammen fikk de 13 par. Det første barn 1921. I tillegg tok d født 1895. I dag er Knut og Nikoline h begynnelsen av 19

En vinter rundt 19. kvinne som lå alen Knut hentet henne vendig, for sengetø fast i senga. Hun k Knut og Nikolines flytte heim igjen.

Da tyskerne angre sønner innkalt til k det rykter i bygda Dette var heldigvis hjem - riktignok lu gene krigen hadde

Flere av dem mått under krigen. Det Knuts datter Josef arrestert av tysker